

RÓNAI ORSOLYA

A mediáció alkalmazásának lehetőségei a Független Rendészeti Panasztestület eljárásában

Bevezetés

A Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Testület) nemcsak Európában egyedülálló, hanem egy nemzetközileg is jegyzett alapjogvédelmi intézmény, amelyet az Országgyűlés 2008-ban hozott létre. A panaszosok által benyújtott beadványok alapján az alapjogot korlátozó rendőrségi intézkedések jogszerűségét vizsgálja felül. Ennek során abból indul ki, hogy a rendőrség az állam erőszakszervezete, így az intézkedései során szükségképpen az állampolgárok alapvető jogait korlátozza. Eerre tekintettel a Testület az állásfoglalásaiban elsősorban nem alapjogsértést állapít meg, hanem arról határoz, hogy a kifogásolt rendőri intézkedés jogszerűen, indokoltan, szükségesen és arányosan korlátozta-e a panaszos alapvető jogát, avagy sem.

A Testület eljárási szabályai, az állásfoglalások megalkotásának mechanizmusa hat éve változatlan. Tekintettel arra, hogy az eljárásban a panaszos, közvetetten az állammal áll szemben, így a jelenlegi jogszabályi keretek között a Testület eljárásának a hatékonyságát két pillérre alapozva lehetne fokozni. A panaszos szempontjából kiemelkedő fontossággal bír a *hatékony jogorvoslathoz való jog* biztosítása, míg a rendőrség vonatkozásában a *jogbiztonság* garantálása. A két konkuráló alapvető jogot egy eljárásjogi újítással lehetne egy szintre hozni, nevezetesen a mediáció, azaz a közvetítői eljárás bevezetésével.

A közvetítői eljárás egy időben hatékony, a felek kölcsönös közreműködésére, együttműködésére építő megoldást jelenthetne a Testület eljárásában. Ennek során, ha nem is egyenlítődni ki teljesen, de legalábbis csökkenthető lenne a panaszosok és a rendőrség közötti alá-fölérendeltségi viszony. A mediációs eljárás bevezetése

emellett ahhoz is hozzájárulhatna, hogy a rendőrségbe vetett bizalmat fokozzuk, valamint, hogy a rendőrségi fellépés határozott és garanciális voltát elősegítsük.

Jelen tanulmány arra próbál rávilágítani, hogy az alternatív vitarendezés (a továbbiakban: AVR) eszközei közül, a mediációs eljárás keretében a hatékony jogorvoslathoz való jog és a jogbiztonság jogállami garanciái magasabb szinten lehetnének biztosítottak mint eddig, vagyis a mediáció bevezetésével az alapjogvédelem magasabb fokát tudná biztosítani a Testület az eljárásában.

I. Az AVR

I. 1. Az AVR-ről általában

Az AVR olyan eljárások összességét jelenti, amelyek alternatívát jelentenek a bírósági eljárással és a választott bíraskodással szemben. Az AVR gyűjtőnév, amely azon eljárásokat foglalja össze, amelyek elsősorban a két ellentétes érdeklállást kifejező személyek közötti *konszenzuson* alapulnak. Az AVR legfontosabb eszközei közé tartozik: a békéltetés, a döntőbíráskodás és a közvetítés (mediáció).¹ Az AVR keretében történő vitarendezés a jelenlegi jogi szabályozás szerint a felek részére nem kötelező, igénybevétele *alternatív*, azaz csakis a felek akarat elhatározásán, ilyen irányú választásán alapul. Az angolszász jogrendszerben az állami bíróságoktól való függetlenedés jegyében alakították ki a szabad elhatározás útján igénybe vehető jogvita-rendezési megoldásokat.²

I. 2. A mediáció

I. 2. 1. A mediáció fogalma

A közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Közv. elj. tv.) 2. § (1) bekezdése szerint a közvetítés, mediáció egy sajátos permegelőző, vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja – összhangban a Közv. elj. tv. 1. § (1) bekezdé-

¹ Alternatív vitarendezési szabályok – Magyarország, http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_hun_hu.htm (2014. 08. 24.)

² UJLAKI LÁSZLÓ: Fogalmi és terminológiai tisztázás igénye a békítés, kiegyeztetés és a közvetítés témakörében. Jogtudományi Közlöny, 2001, 56. évf., 1. sz. 15. o.

sében foglaltakkal – a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett harmadik személy (közvetítő, mediátor) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.

II. A közvetítői eljárásról röviden

A közvetítői eljárás, jogszabály által szabályozottan, jelenleg (1) a fogyasztóvédelem, (2) az egészségügyi mediáció, (3) a gyámhatóság–gyámügy–gyermekvédelem, (4) a büntető eljárás és (5) a polgári jogviták területén található meg.

II. 1. A közvetítői eljárás célja

A Közv. elj. tv. 1. § (1) bekezdése szerint az eljárás célja, hogy elősegítse a természetes és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült polgári jogviták rendezését. Ennek elsődleges indoka, hogy a személyi és vagyoni jogokkal összefüggésben számos olyan kérdés merülhet fel, amelyeknek a konfliktushelyzet további éleződése helyett egy semleges és a konfliktussal nem érintett személy, a közvetítő segítségével létrejöhet a felek számára elfogadható megegyezés. Ez egyfajta *perelhárító jelleget* kölcsönöz a közvetítői eljárásnak, amely az egészségügyi³, a fogyasztóvédelmi⁴ és a gyámügyi közvetítés⁵ során is érvényesül.

A büntetőeljárásban alkalmazható közvetítés lehetőségét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) szabályozza. Az eljárásban alkalmazható közvetítés célja, hogy a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítse.⁶ A közvetítői eljárás során arra kell törekedni, hogy a gyanúsított és a sértett között – a gyanúsított tevékeny megbánását megalapozó – megállapodás jöjjön létre. Az ügy közvetítői eljárásra utalásának a büntetőeljárás alatt egy alkalommal van helye, amelynek nem képezi akadályát az, ha a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt részben vagy egészben már önként megtérítette.

³ Az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény (továbbiakban: Eü. közv. elj. tv.) 1. § (1) bekezdés

⁴ A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban: Fgy. tv.) 18. § (1) bekezdés

⁵ A gyámügyek területén az eljárás célja a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (továbbiakban: Gyámügyi rendelet) 30/A. § (1) bekezdés

⁶ Be. 221/A. § (2) bekezdés

II. 2. A mediátor feladata az eljárásban

A mediátor feladatai tekintetében a Közv. elj. határozza meg azokat a követelményeket, amelyek alapján valaki mediátorrá válhat. Szintén a törvény tartalmazza a közvetítő feladatait is. E szerint a közvetítőnek tevékenysége során *lelkiismeretesen, pártatlanul, legjobb tudása szerint* törekednie kell az ellenérdekű felek békítésének megkísérlésére, és a bírói út igénybevételének a mellőzésével a *felek közötti egyezség létrehozására*.⁷

E tevékenység körében igen fontos szempont az emberismeret, a gyors helyzetfelismerés, a jó kommunikációs készség és konfliktuskezelő képesség.

II. 3. A közvetítői eljárás menete

II. 3. 1. A közvetítői eljárás megindítása

A *felek közös megegyezés* alapján, *írásban* kezdeményezhetik az általuk választott mediátor felkérését, így az eljárás ezen írásbeli dokumentummal indul meg, amelyet *felkérésnek*⁸ nevezünk.

A mediátor amint megkapja a felkérést köteles arról meggyőződni, hogy az adott ügyben eljárhat-e, hiszen bizonyos esetekben a törvény kizárja a közreműködését.⁹ Abban az esetben, hogy ha bármelyik összeférhetlenségi ok fennáll a mediátor oldalán, így a törvény *kógens* rendelkezése alapján nem járhat el a vita megoldásában. Erről a tényről a közvetítő köteles a feleket tájékoztatni.¹⁰

Abban az esetben, hogy ha a közvetítő elfogadta a felkérést és vele szemben nem áll fent összeférhetlenségi ok, vagy fennáll, de személyéhez a felek ragaszkodnak, akkor a felekhez egy ún. *elfogadó nyilatkozatot* intéz a kérelem kézhezvételét követő nyolc napon belül, amelyben meghívja a feleket az első közvetítői megbeszélésre és tájékoztatja őket a képviselőlet lehetőségéről is.¹¹

A feleknek az első közvetítői megbeszélésen, valamint az eljárás végén az esetleges megállapodás megkötésekor *személyesen és együttesen kell megjelenniük*. A közvetítő a megbeszélést a névjegyzékben, a tevékenység folytatására megjelölt helyen, vagy más, a felek számára elfogadható helyen tartja. Ha a felek bármelyike

⁷ Közv. elj. tv. 3. §

⁸ Lásd erről részletesen Közv. elj. tv. 23. § (3) bekezdés

⁹ Lásd erről részletesen Közv. elj. tv. 25. § (1) bekezdés

¹⁰ Közv. elj. tv. 25. § (2) bekezdés

¹¹ Közv. elj. tv. 28. § (1) bekezdés

személyesen nem jelenik meg a közvetítői megbeszélésen, akkor a mediátor nem indítja meg az eljárást.¹²

Ha a felek együttesen, személyesen megjelennek az eljáráson, akkor ez még a szó legszorosabb értelmében véve nem jelenti az eljárás megindulását, hiszen ahhoz még az is szükségeltetik, hogy a felek változatlanul kérjék az eljárás lefolytatását és ezt a tényt mindkét fél és a közvetítő aláírását tartalmazó, írásos nyilatkozatban is rögzítsék.¹³ Így az eljárás ténylegesen ezen *nyilatkozat aláírásával* indul meg.¹⁴

II. 3. 2. A közvetítői eljárás lefolytatása

Az eljárásban a mediátor a feleket *részletesen meghallgatja*, biztosítva, hogy a felek egyenlő elbánásban részesüljenek. A meghallgatás során a felek kifejthetik érdekeik alapján kialakított álláspontjukat és a rendelkezésükre álló iratokat is bemutatgatják álláspontjuk alátámasztásaként.¹⁵

A mediátor a felek egyetértésével *szakértőt*¹⁶ is igénybe vehet. Szakértőként bárki eljárhat, aki valamely kérdésben kellő szakértelemmel rendelkezik, és akinek a személyében a felek megegyeznek. A szakértőre a közvetítő összeférhetetlenségére és a titoktartási kötelezettségre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A közvetítő a felek kérésére *más személyeket*¹⁷ is meghallgathat, akik a vitás ügy körülményeiről tudomással bírnak.

II. 3. 3. Az eljárás befejezése

A közvetítői eljárás befejeződik a megállapodás aláírásának a napjával, vagy azon a napon, amelyen az egyik fél közli a másik féllel és a közvetítővel, hogy a közvetítői eljárást befejezettnek tekinti. Szintén befejezettnek minősül az eljárás azon a napon, amelyen a felek egybehangzóan kijelentik a közvetítő előtt, hogy kérik az eljárás befejezését. A felek eltérő megállapodása hiányában a nyilatkozat aláírásának napjától számított négy hónap elteltével is befejezettnek minősül az eljárás, azaz megállapítható, hogy az eljárást *négy hónapon* belül be kell fejezni.¹⁸

¹² Közv. elj. tv. 29. §

¹³ Közv. elj. tv. 30. § (2) bekezdés

¹⁴ Közv. elj. tv. 31. § (1) bekezdés

¹⁵ Közv. elj. tv. 32. § (1) bekezdés

¹⁶ Közv. elj. tv. 33. §

¹⁷ Közv. elj. tv. 34. §

¹⁸ Közv. elj. tv. 35. § (1) bekezdés

Ha a felek az eljárás során megállapodást kötnek, akkor a mediátor ezt a megállapodást írásba foglalja, és az okiratot átadja a feleknek.¹⁹ A megállapodást a közvetítő és az együttesen, személyesen jelen lévő felek aláírásukkal látják el. Azonban a megállapodás joghatályát tekintve nem érinti a felek azon jogát, hogy a vitás ügyben az igényüket bíróság, vagy akár választott bíróság előtt érvényesítsék.²⁰

III. A közvetítői eljárás alkalmazhatósága a Testület eljárásában

Az Egyesült Királyságban, már 2007-ben megfogalmazták a mediáció panasz-eljárás keretébe történő bevezetése iránti igényt. Az eljárásban a panaszos és az a rendőr, akinek az intézkedésével szemben panasszal élt a beadványában, egymással, szemtől szemben találkozhatnak annak érdekében, hogy megbeszéljék a panaszban előadott kifogásokat. A közvetítői eljárás során megtartott beszélgetések filozófiai alapja megegyezik a resztoratív igazságszolgáltatás azon elképzelésével, amely szerint a párbeszéd mint eszköz, segítséget nyújthat egy közös állásfoglalás kialakításában.²¹ A problémamegoldás ezen válfaja ugyanis nem a büntetésre és a felelősségre vonásra (így közvetetten a valami iránti félelemre) helyezi a hangsúlyt, hanem sokkal inkább a kölcsönös megértésre, és a közös megoldás kidolgozására.

Az angolszász jogterületen a mediáció és a panasz-eljárás kapcsolatáról számos szerző értekezett.²² Az általuk meghatározottak szerint a panasz-eljárás keretében megtartott közvetítői megbeszélések egy olyan fórumot jelentenek, ahol a rendőrség és a nyilvánosság egymással szemtől szemben találkozhat, egymást kölcsönösen meghallgathatja, valamint lehetőség nyílik új megoldások kölcsönös kidolgozására.²³

¹⁹ Közv. elj. tv. 35. § (2) bekezdés

²⁰ Közv. elj. tv. 36. § (1) bekezdés

²¹ Australian Institute of Criminology. Restorative justice in Australia. 2001. február. Forrás (2014. 08. 24.): <http://www.aic.gov.au/documents/5/3/D/%7B53D95879-0B21-40BC-B716-3DACF695FA3B%7Dt186.pdf>

²² Például: DOBRY, J.: Restorative justice and police complaints. London: Police Complaints Authority. 2001. MCLAUGHLIN, E. & JOHANSEN, A.: A force for change: the prospects for applying restorative justice to citizen complaints against the police in England and Wales. In: British Journal of Criminology. 2002. Vol. 42. 635–653. o. HILL, R., COOPER, K., HOYLE, C. & YOUNG, R.: Introducing restorative justice to the police complaints system: close encounters of the rare kind. Occasional Paper No. 20. 2003. Oxford: Oxford University Press.

²³ DOBRY (2001:1).

2004 áprilisa és 2005 augusztusa között Angliában konferenciasorozatot tartottak a panaszeljáráásban a közvetítői megbeszélések alkalmazhatóságáról.²⁴ A rendőrség általánosságban úgy nyilatkozott, hogy a folyamat kedvező, hiszen az eljárás lehetővé teszi a rendőrök számára, hogy az adott panaszügyek kapcsán elmagyarázzák a rendőrségi intézkedések indokoltságát, azt, hogy miért úgy történt az eset, ahogy. Emellett a rendőrség fontosnak tartotta a panaszosokkal való személyes kontaktust azért is, mert így a panaszosok jobban átláthatják a rendőrség működését, az intézkedések realizálásnak rendjét, növekedhet a rendőrség iránti bizalom, csökkenhet az intézkedésektől való félelem. A rendőrség szerint az egyetlen problémát az ilyen közvetítői megbeszélések megszervezése jelentheti, nevezetesen, hogy túl sok időbe telik a megfelelő időpont megtalálása, ha pedig az meg van, akkor az adott megbeszélés levezetése is.

III. 1. A realizálásra vonatkozó de lege ferenda javaslatok

III. 1. 1. A közvetítői eljárás megindítása

A mediáció szabályozási logikája a felekre bízza az eljárás megindítását, amely szerint a feleknek együttesen, kölcsönösen kell megállapodniuk abban, hogy vitájukat a közvetítői eljárás keretében kívánják rendezni, valamint abban is, hogy ezt a vitát egy független, harmadik személy bírálja el. A panaszoson kívül az eljárásban a másik fél tehát a rendőrség, amely alatt az érintett rendőri szerv parancsnokát kell érteni, hiszen ő lenne jogosult hatáskörénél fogva arról nyilatkozni, hogy részt kíván-e venni a közvetítői eljárásban, avagy sem.

De lege ferenda a közvetítői eljárás *kétféleképpen* is megindítható lehetne. Az első esetben a felek (rendőrség és panaszos) közösen kérik, hogy egy független szerv (ti. a Testület) aktívan működjön közre a közöttük lévő konfliktus feloldásában. Ez a gyakorlatban kétféleképpen valósulhatna meg: (1) közösen nyilatkoznak arról, hogy a Testület közvetítői eljárásának lefolytatását kérik vagy (2) a panaszos a rendőrségen terjesztette elő a panaszát, a rendőrség meg is indítja a panaszeljárást, de abban olyan vitás elemek merülnek fel, amelyben szükségesnek mutatkozik egy közös egyezség kialakítása, így a Testülethez fordulnak, szintén közös nyilatkozat alapján. Tulajdonképpen ez a javaslat a Közv. elj. tv. 23. § (1) bekezdése szerinti

²⁴ HERRINGTON, V., MAY, T., WARBURTON, H.: From Informal to Local Resolution: Assessing Changes to the Handling of Low-level Police Complaints. A Report for The Police Foundation and the Independent Police Complaints Commission. Institute for Criminal Policy Research, School of Law, King's College, London. 2007. 37. o.

főszabállyal rokon. Azonban a második javaslatom ugyanez jogszabályhelyben szabályozott, kivételes esetre terjed ki, amikor csak az egyik fél kérelmezi a közvetítői eljárás lefolytatását, hiszen ebben az esetben a közvetítőnek aktívan közre kell működnie abban, hogy a többi fél csatlakozzon a kezdeményezéshez. Erre tekintettel, ha a panaszos a Testülethez olyan tartalmú kérelmet terjeszt elő, amelyben kéri a közvetítői eljárás lefolytatását a rendőrséggel szemben, úgy a Testületnek fel kellene keresnie a rendőrséget és nyilatkoznia kellene arról, hogy az részt kíván-e venni az eljárásban. Viszont, ha ez a megkeresés eredménytelen lenne, vagyis a rendőrség nem kívánna részt venni a közvetítői eljárásban, akkor maga az eljárás sem indulna meg.

A meghatározott *de lege ferenda* javaslatok adják tehát az eljárás megindításának alapját, amely tekintettel arra, hogy kérelem – és jelenleg a Testület kérelemre járhat el a panaszügyekben –, dogmatikailag semmiféle újdonságot nem jelent az eddigiekhez képest.

III. 1. 2. Az eljárás lefolytatása

A Testületnek, amint intézkedett az első megbeszélés időpontjának kijelölése iránt, írásban tájékoztatnia kellene a feleket arról, hogy a vitájukban kialakított álláspontjukat alátámasztó iratokat mindenféleképpen hozzák magukkal az első megbeszélésre. Ha az ügy szakkérdést érint és a felek így rendelkeznek, akkor szakértő kirendelése iránt intézkedik a Testület. Abban az esetben, ha a felek által elmondottakat, hitelt érdemlően más személyek tanúsítani tudják és a felek kívánják ezen személyek megjelenését a megbeszélésen, akkor a Testület intézkedik a személyek megjelenésének a biztosítása érdekében, ha pedig rajtuk kívülálló okból nem tudnak adott időpontban jelen lenni, akkor intézkedik a személyek írásbeli nyilatkozatainak beszerzése iránt.

Az eljárás akkor lehetne hatékony, hogy ha ezen megbeszélések helyszíne nem a fővárosban lenne, hanem az érintett kapitányság illetékességi területe szerinti megyeszékhely jogsegélyszolgálatának (JogPont+)²⁵ hivatalos irodájában, ezáltal a semlegesség biztosítható lenne az eljárásban.

²⁵ <http://www.jogpontplusz.hu/Index.aspx?MN=JogsegelyszolgalatTeruletei&LN=hungarian> (2014. 08. 24.)

III. 1. 3. Az eljárás befejezése

A megbeszélés – és így az egész eljárás – célja természetesen a vita feloldása, egymás álláspontjának megértése, a felek közötti kommunikáció elősegítése és a rendőrség munkájába vetett bizalom erősítése lenne.

Kedvező esetben, ha a felek álláspontjai egymáshoz közelednek és végül egyezséget kötnek, akkor a felek között megszületne a *megállapodás*, amely az egész eljárás elsődleges célja. Kedvezőtlen esetben, hogy ha nem tudnak a felek megállapodni, akkor a Testület vállalná azt a kötelezettséget, hogy a sikertelen megbeszéléstől számított 30 napon belül az ügyben *állásfoglalást* hoz.

IV. Záró gondolatok

A közvetítői eljárás során, amely a kölcsönös megértés és tanulást is szolgálja, a panaszos azáltal, hogy beelát az indokokba és motívumokba, amelyek a rendőroket irányítják egy intézkedés során, nőhetne a rendőrség iránti bizalom, a rendőri munka iránti presztízs. A rendőrség számára pedig a megbeszélések alkalmával kidolgozhatók lehetnének olyan elvek, amelyre tekintettel a későbbiekben figyelemmel kiszűrhetők lehetnének a hasonló tárgyú panaszügyek. Az eljárást lezáró dokumentum így egyfajta kötelező erővel rendelkezne a panaszosok és a rendőrség irányában is, hiszen a felek kölcsönösen együttműködve vettek részt az eljárásban, így mindketten ugyanolyan arányban járultak hozzá az eredmény eléréséhez, ezért a felek talán könnyebben be tudják fogadni a dokumentumban meghatározottakat, hiszen azt ők alakították ki, nem pedig egy kívülálló szerv alkotta meg, adott esetben a felek tényleges meghallgatásának hiányában.

A tanulmányban meghatározottakra tekintettel mindenféleképpen egy megfontolandó lépés lehetne az eljárás jövőbeli bevezetése, hiszen ezáltal a panaszosok jogorvoslathoz való joga és a rendőrség oldalán a jogbiztonság követelménye magasabb eljárásjogi garanciák mellett érvényesülhetne a Testület eljárásában.

Irodalom

- Alternatív vitarendezési szabályok – Magyarország, http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_hun_hu.htm
- Australian Institute of Criminology. Restorative justice in Australia. 2001. február. <http://www.aic.gov.au/documents/5/3/D/%7B53D95879-0B21-40BC-B716-3DACF695FA3B%7Dt186.pdf>

- DOBRY, J: Restorative justice and police complaints. London: Police Complaints Authority. 2001.
- HERRINGTON, V., MAY, T., WARBURTON, H.: From Informal to Local Resolution: Assessing Changes to the Handling of Low-level Police Complaints. A Report for The Police Foundation and the Independent Police Complaints Commission. Institute for Criminal Policy Research, School of Law, King's College, London. 2007.
- HILL, R., COOPER, K., HOYLE, C. & YOUNG, R.: Introducing restorative justice to the policecomplaints system: close encounters of the rare kind. Occasional Paper No. 20. 2003. Oxford: Oxford University Press.
- MCLAUGHLIN, E. & JOHANSEN, A.: A force for change: the prospects for applying restorative justice to citizen complaints against the police in England and Wales. In: BritishJournal of Criminology. 2002. Vol. 42.
- UJLAKI LÁSZLÓ: Fogalmi és terminológiai tisztázás igénye a békítés, kiegyeztetés és a közvetítés témakörében. Jogtudományi Közlöny, 2001, 56. évf., 1. sz.

Hivatkozott jogszabályok

- A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény
- A gyámügyek területén az eljárás célja, a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet
- A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény
- Az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény